

15^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» Αθήνα, 6-8 Νοεμβρίου 2025

**Οι βασικές έννοιες της Ορολογίας ύστερα από 50 χρόνια –
Από τη Διεθνή Σύσταση ISO/R 1087:1969 στο Διεθνές
Πρότυπο ISO 1087:2019**

**The basic concepts of terminology after 50 years – From
International Recommendation ISO/R 1087:1969 to
International Standard ISO 1087:2019**

**Κώστας Βαλεοντής
Kostas Valeontis**

Έννοιες – όροι / ονόματα

Από τις απαρχές της ιστορίας του *homo sapiens*: **έννοιες, όροι ή ονόματα**. Οι πρώτες θα υπήρχαν ακόμα και πριν αναπτυχθεί η γλωσσική επικοινωνία.

Ύστερα από πολλές χιλιάδες χρόνια: Ο **Αριστοτέλης** (4^{ος} αι. ΠΚΧ) διευκρίνισε τις έννοιες **‘γένος’, ‘είδος’, ‘διαφορά’** (**ειδοποιός διαφορά**) και έθεσε τις βάσεις της κλασικής λογικής.

Είκοσι τρεις αιώνες αργότερα (δεκαετία του '60): Ο «πατέρας» της επιστήμης της Ορολογίας Αυστριακός Μηχανικός **Eugen Wüster**, συνεργαζόμενος με τον **ISO**, συνέταξε τις **Διεθνείς Συστάσεις**:

- **ISO/R 704:1968 *Naming principles*** (αρχές που διέπουν την ονοματοδοσία των εννοιών)
- **ISO/R 1087:1969 *Vocabulary of Terminology*** (κατάλογος των όρων και ορισμών των εννοιών της ορολογικής εργασίας)

Αυτές οι δύο Συστάσεις και η μετεξέλιξή τους σε Διεθνή Πρότυπα έχουν παίξει θεμελιακό ρόλο και στηρίζουν το οικοδόμημα της επιστήμης της Ορολογίας που αναπτύχθηκε στα 50 χρόνια που πέρασαν από τότε.

Στην Ελλάδα, δεκατρία χρόνια αργότερα, δημοσιεύτηκαν τα Ελληνικά Πρότυπα:

– **ΕΛΟΤ 402:1982 Αρχές ονοματοδοσίας**

– **ΕΛΟΤ 561:1983 Λεξιλόγιο Ορολογίας,**

που εκπονήθηκαν από την Τεχνική Επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ 21 *Τεχνική ορολογία* την ευθύνη λειτουργίας της οποίας είχε και έχει το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ).

Σήμερα: **ΕΛΟΤ/ΤΕ 21 Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι.**

Αυτά τα δύο Ελληνικά Πρότυπα – μέσω και μιας ειδικής έκδοσης του ΕΛΟΤ (1988) στην οποία έγινε ανάλυσή τους – αποτέλεσαν εργαλεία για τη συστηματική αντιμετώπιση των όρων του τομέα καθεμιάς Τεχνικής Επιτροπής του ΕΛΟΤ και όχι μόνο.

Εδώ θα ασχοληθούμε με τη Διεθνή Σύσταση ISO/R 1087:1969 και τη μετεξέλιξή της στο σημερινό Διεθνές Πρότυπο ISO 1087:2019 – οι οποίες ακολουθήθηκαν από αντίστοιχες εκδόσεις του Ελληνικού Προτύπου ΕΛΟΤ 561 – και θα εξετάσουμε και σχολιάσουμε τις αλλαγές που έγιναν σε ορισμένες βασικές έννοιες της Ορολογίας, επισημαίνοντας και ορισμένα σημεία προβληματισμού.

Εκπόνηση των διεθνών εκδόσεων:

Διεθνής Τεχνική Επιτροπή **ISO/TC 37 Terminology (Principles and coordination)**, (Σημερινή ονομασία: *Language and Terminology*)

Εκπόνηση των ελληνικών εκδόσεων:

ΕΛΟΤ/ΤΕ 21, Τεχνική ορολογία, ελληνική τεχνική επιτροπή κατοπτρική της ISO/TC 37 (Σημερινή ονομασία: *Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι*)

Πίνακας 1 Εξέλιξη της Σύστασης ISO/R 1087 και του Προτύπου ΕΛΟΤ 561

Έτος	Έκδοση του ISO	Έτος	Έκδοση του ΕΛΟΤ
1969	ISO/R 1087 <i>Vocabulary of Terminology</i>	1982	ΕΛΟΤ 561 <i>Λεξιλόγιο ορολογίας</i> (Σχέδιο που τέθηκε σε Δημόσια Κρίση)
1990	ISO 1087 <i>Terminology – Vocabulary</i>		(Δεν έγινε αντίστοιχη έκδοση του ΕΛΟΤ)
2000	ISO 1087-1 <i>Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application</i>	2006	ΕΛΟΤ 561-1 <i>Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή</i>
2000	ISO 1087-2 <i>Terminology work – Vocabulary – Part 2: Computer applications</i>	2007	ΕΛΟΤ 561-2 <i>Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 2: Πληροφορικές εφαρμογές</i>
2019	ISO 1087 <i>Terminology work and terminology science – Vocabulary</i>	2025	ΕΛΟΤ 561 <i>Ορολογική εργασία και επιστήμη της ορολογίας – Λεξιλόγιο</i>

Την εξέλιξη των παραπάνω Διεθνών Προτύπων, από τις Ομάδες Εργασίας της ISO/TC 37 που ασχολήθηκαν με τις αναθεωρήσεις του ISO 1087, παρακολούθησε στενά η ΕΛΟΤ/ΤΕ 21, παίζοντας σημαντικό ρόλο μελετώντας τα ως Σχέδια και διατυπώνοντας εποικοδομητικά σχόλια τα οποία, στην πλειονότητά τους, γίνονταν αποδεκτά.

Παρακάτω, θα εξετάσουμε την εξέλιξη των ορισμών των πέντε θεμελιωδών εννοιών:

‘αντικείμενο’, ‘χαρακτηριστικό’, ‘έννοια’, ‘κατασήμανση’ και ‘ορισμός’,

(που παίζουν τον ρόλο «*πρωταγωνιστών της γνώσης*») καθώς και τους ορισμούς των εννοιών που σχετίζονται στενά με αυτές.

Στο Παράρτημα Α

(το οποίο θα αναρτηθεί, μετά το Συνέδριο, στην ιστοσελίδα των ανακοινώσεων του 15^{ου} Συνεδρίου πλάι στο κείμενο της ανακοίνωσης)

υπάρχουν οι πλήρεις ορισμοί των εννοιών που θα μας απασχολήσουν, με τα παραδείγματα και τις σημειώσεις τους.

Το 'θεματικό πεδίο' ως πλαίσιο της ορολογικής εργασίας

Στη Σύσταση του 1969, ο όρος ήταν «**field of knowledge**» ή «**subject field**» «**πεδίο γνώσεως**» με ορισμό: 'A specialized sphere of the activity of human mind' (εξειδικευμένη περιοχή δραστηριότητας του ανθρώπινου νου)

Στο Πρότυπο του 1990 ο όρος έμεινε μόνο «**subject field**» και ο ορισμός έγινε: 'Section of human knowledge, the border lines of which are defined from a purpose-related point of view',

Το 2000 και 2019 ο ορισμός έγινε 'field of special knowledge' ('πεδίο ειδικής γνώσης') και ο αγγλικός προτιμώμενος όρος έγινε: «**domain**», με δεκτό συνώνυμο όρο: «**subject field**».

Η ΤΕ 21 δεν ακολούθησε τον ISO στη διαβάθμιση αποδεκτότητας των όρων και ο ελληνικός προτιμώμενος όρος έγινε: «**θεματικό πεδίο**», ενώ δεκτός συνώνυμος όρος: «**τομέας**».

Το 2019, όμως, στο Πρότυπο του ISO προστέθηκε και ο ορισμός της έννοιας '**subject**': 'area of interest or expertise' ('**θέμα**': 'περιοχή ενδιαφέροντος ή εμπειρογνωσίας'). Τώρα πλέον, το πλαίσιο αναφοράς δεν είναι μόνο ένα συγκεκριμένο «**θεματικό πεδίο**», αλλά μπορεί να είναι και ένα «**θέμα**», το οποίο ενδέχεται να άπτεται δύο ή περισσότερων «**θεματικών πεδίων**».

1 Το 'αντικείμενο' του πραγματικού κόσμου

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>individual object, particular object, individual</p> <p>Any phenomenon of the outer or inner world which is observed (or can be observed) by a man <u>at a given moment</u>.</p> <p>Examples: Socrates as a living person capable of being touched; this tree in our garden; a given spot on this tree; that physical or psychic pain which I feel at the moment; this perception or mental image.</p>	<p>Object:</p> <p><u>Any part</u> of the perceivable or conceivable world.</p> <p>NOTE - Objects may also be material (e.g. engine) or immaterial (e.g. magnetism).</p>	<p>object</p> <p>anything perceivable or <u>conceivable</u></p> <p>NOTE Objects may be material (e.g. an engine, a sheet of paper, a diamond), immaterial (e.g. conversion ratio, a project plan) or imagined (e.g. a unicorn).</p>	<p>object</p> <p>anything perceivable or <u>conceivable</u></p> <p>Note 1 to entry: Objects can be material (e.g. 'engine', 'sheet of paper', 'diamond'), immaterial (e.g. 'conversion ratio', 'project plan') or imagined (e.g. 'unicorn', 'scientific hypothesis').</p>
ΕΛΟΤ 561:1982	—	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>Ιδιαίτερο αντικείμενο είναι κάθε φαινόμενο του εξωτερικού ή του εσωτερικού κόσμου που παρατηρείται (ή που μπορεί να παρατηρηθεί) από ένα άτομο <u>ορισμένη στιγμή</u>.</p> <p>Παραδείγματα: Ο Σωκράτης ως άτομο που μπορεί να το αγγίξει κάποιος· αυτό το συγκεκριμένο δέντρο στον κήπο μας· το πέσιμο αυτού του δέντρου· ο σωματικός ή ψυχικός πόνος που αισθάνομαι αυτή τη στιγμή· αυτή η αντίληψη ή φανταστική εικόνα.</p>		<p>αντικείμενο</p> <p>κάθε τι αντιληπτό μέσω των αισθήσεων ή συλληπτό μέσω του νου</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ Τα αντικείμενα μπορούν να είναι υλικά (π.χ. μια μηχανή, ένα φύλλο χαρτί, ένα διαμάντι), άυλα (π.χ. ένα επιτόκιο, ένα σχέδιο μελέτης) ή φανταστικά (π.χ. ένας κένταυρος).</p>	<p>αντικείμενο</p> <p>κάθε τι αντιληπτό μέσω των αισθήσεων ή συλληπτό μέσω του νου</p> <p>Σημείωση 1: Τα αντικείμενα μπορούν να είναι υλικά (π.χ. 'μηχανή', 'φύλλο χαρτί', 'διαμάντι'), άυλα (π.χ. 'λόγος μετα-τροπής', 'σχέδιο έργου') ή φανταστικά (π.χ. 'μονόκερος', 'επιστημονι-κή υπόθεση').</p>

Η «αντίληψη» μέσω μιας αίσθησής μας ενός μεμονωμένου/ατομικού/ιδιαιτέρου αντικειμένου υπάρχει μόνο όσο αυτό ερεθίζει την αίσθησή μας. Μόλις αυτό πάψει να ερεθίζει την αίσθησή μας, αυτό που μένει στον νου μας είναι η **‘ατομική έννοια’** του αντικειμένου και η ένταξή του στο πλάτος μιας **‘γενικής έννοιας’** που αντιπροσωπεύει και άλλα ομοειδή αντικείμενα. Το ίδιο το αντικείμενο μπορεί και να πάψει να υπάρχει.

Ένα «**φύλλο χαρτί**» π.χ. που κρατώ στο χέρι μου είναι ‘**αντικείμενο**’ γιατί πρόκειται για το συγκεκριμένο φύλλο που κρατώ,

ενώ ζητώντας ένα «**φύλλο χαρτί**» από έναν συνάδελφο, χρησιμοποιώ τον όρο «**φύλλο χαρτί**» αναφερόμενος στη γενική έννοια ‘**φύλλο χαρτί**’ και

το φύλλο χαρτί που μου δίνει ο συνάδελφος, ικανοποιώντας το αίτημά μου, είναι ένα ‘**αντικείμενο**’ που καλύπτεται από την έννοια αυτή.

Σε σχόλιό της προς την TC 37, η TE 21 είχε θέσει το ζήτημα της επαναφοράς της φράσης «**at a given moment**»

(δηλαδή, **object: anything perceivable or conceivable, at a given moment**), αλλά δεν εισακούστηκε.

Εναλλακτικά, θα μπορούσε να προστεθεί η λέξη «**individually**» («**ατομικά**»), δηλαδή: **object: anything individually perceivable or conceivable** (**αντικείμενο**: κάθε τι ατομικά αντιληπτό μέσω των αισθήσεων ή συλληπτό μέσω του νου).

2 Το ‘χαρακτηριστικό’ ως νοητική αφαίρεση ιδιότητας του ‘αντικειμένου’

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
characteristic (of a concept) Any of the properties that constitute a concept.	characteristic Mental representation of a property an object serving to form and delimit its concept	characteristic abstraction of a property of an object or of a set of objects	characteristic abstraction of a <i>property</i> property : ‘feature of an object’
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
χαρακτηριστικό μιας έννοιας είναι καθεμιά από τις ιδιότητες που συναποτελούν την έννοια		χαρακτηριστικό αφαίρεση (νοητική) μιας ιδιότητας ενός αντικειμένου ή ενός συνόλου αντικειμένων	χαρακτηριστικό νοητική αφαίρεση μιας ιδιότητας Ιδιότητα : γνώρισμα ενός αντικειμένου
ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
type of characteristic (Δεν ορίζεται στη Σύσταση).	type of characteristic Any category of characteristics used as a criterion for the establishment of a generic System of concepts.	type of characteristics category of characteristics which serves as the criterion of subdivision when establishing concept systems	type of characteristic category of <i>characteristics</i> that are grouped for the purposes of terminological analysis
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
τύπος χαρακτηριστικού (Δεν ορίζεται στο Πρότυπο).		τύπος χαρακτηριστικού κατηγορία χαρακτηριστικού που εξυπηρετεί ως κριτήριο υποδιαίρεσης κατά τη δημιουργία συστημάτων εννοιών	τύπος χαρακτηριστικού κατηγορία χαρακτηριστικών που ομαδοποιούνται για τους σκοπούς της ορολογικής ανάλυσης

Στη Σύσταση του **1969** δεν ορίζονταν **‘ουσιώδες χαρακτηριστικό’** και **‘επουσιώδες χαρακτηριστικό’**, τα οποία ορίστηκαν το **2000** και **2019**:
- το πρώτο ότι **‘είναι απαραίτητο για την κατανόηση της έννοιας’** - και το δεύτερο ότι **‘δεν είναι απαραίτητο για την κατανόησή της’**.

Το **2000** ορίστηκε, και το **2019** επαναλήφθηκε, το **‘διακριτικό χαρακτηριστικό’** ως **‘ουσιώδες χαρακτηριστικό που χρησιμοποιείται για να διακρίνεται μια έννοια από άλλες έννοιες που σχετίζονται με αυτήν’** .

Το **1969** ορίζονταν δύο σημαντικά είδη χαρακτηριστικού:

- το **‘ενδογενές χαρακτηριστικό’** ή **‘σύμφυτο χαρακτηριστικό’** (**intrinsic characteristic, inherent characteristic**) και
- το **‘εξωγενές χαρακτηριστικό’** (**extrinsic characteristic**)

ως αναφερόμενα:

- το πρώτο σε αυτό καθαυτό το **‘αντικείμενο’** και
- το δεύτερο στη σχέση του αντικειμένου με άλλα αντικείμενα.

Και τα δύο, όμως, ως **‘χαρακτηριστικά’**, αφορούσαν πλέον *έννοιες* και *σχέσεις εννοιών* και όχι *αντικείμενα*.

Στις επόμενες εκδόσεις του ISO 1087, όπου διαχωρίστηκε το **‘χαρακτηριστικό’** της έννοιας από την **‘ιδιότητα’** του αντικειμένου, οι παραπάνω έννοιες και οι αντίστοιχοι όροι εγκαταλείφθηκαν.

Θα μπορούσαν, όμως, να διατηρηθούν τόσο οι έννοιες όσο και οι όροι και να οριστούν η **‘ενδογενής ιδιότητα’** και η **‘εξωγενής ιδιότητα’** ενός **‘αντικειμένου’**.

3 Η 'έννοια' ως μονάδα γνώσης, ένας μοναδικός συνδυασμός χαρακτηριστικών

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>concept Any unit of thought, generally expressed by a term, a letter symbol or by any other symbol.</p>	<p>concept A unit of thought constituted through abstraction on the basis of properties common to a set of objects.</p>	<p>concept unit of knowledge created by a unique combination of characteristics</p>	<p>concept unit of knowledge created by a unique combination of <i>characteristics</i></p>
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>έννοια είναι κάθε αυτοτελές στοιχείο σκέψευς που εκφράζεται γενικά με έναν όρο, με ένα γραμματο-σύμβολο ή με οποιοδήποτε άλλο σύμβολο.</p>		<p>έννοια μονάδα γνώσης που δημιουργείται από ένα μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1 Παραδείγματα εννοιών: «πλανήτης», «Κρόνος», «πύργος», «Λευκός Πύργος».</p>	<p>έννοια μονάδα γνώσης που δημιουργείται από έναν μοναδικό συνδυασμό <i>χαρακτηριστικών</i></p>

Το **‘βάθος’** ή **‘ένταση’** (**intension**) της **‘έννοιας’** οριζόταν, το **1969**,
ως
**‘το σύνολο όλων των χαρακτηριστικών που αποτελούν την
έννοια’**.

Στις επόμενες εκδόσεις (Βλέπε και Παράρτημα Α) ο ορισμός
έγινε απλώς
‘σύνολο χαρακτηριστικών που συναποτελούν μια έννοια’,

ενώ η έννοια **‘βάθος’** δεν έπαψε να είναι:
το **σύνολο όλων** των χαρακτηριστικών...,
άσχετα αν, στην ορολογική εργασία, ασχολούμαστε κυρίως με τα
‘ουσιώδη χαρακτηριστικά’ και ιδιαίτερα με τα **‘διακριτικά
χαρακτηριστικά’**.

Το **‘πλάτος’** ή **‘έκταση’** (extension) της **‘έννοιας’** το **1969** οριζόταν διττά αποκαλούμενο **«πλάτος με βάση την ομοιότητα»**:

- ‘το σύνολο των ειδών της έννοιας τα οποία μπορεί να σκεφτεί κάποιος, θεωρούμενων χωριστά’, καθώς επίσης και
- ‘το σύνολο των ιδιαίτερων αντικειμένων που αντιπροσωπεύει η έννοια’.

Το **1990** ο ορισμός αυτός χωρίστηκε στη μέση:

- το πρώτο μισό ορίστηκε ως **‘πλάτος’** (**extension**) της έννοιας, ενώ
- με το δεύτερο μισό ορίστηκε μια νέα έννοια η **‘κλάση’** (**class**), που ήταν ακριβώς η έννοια **‘πλάτος’** στην κλασική Λογική.

Έκτοτε, όμως, η **‘κλάση’** εγκαταλείφθηκε, και το **2000** και **2019**, ο ορισμός «ήρθε στα σωστά του», δηλαδή:

‘πλάτος’ (**extension**): ‘το σύνολο όλων των αντικειμένων στα οποία αντιστοιχεί μια έννοια’,

(δηλαδή όπως ακριβώς ο ορισμός της κλασικής Λογικής).

Το **2000** και **2019**, ορίστηκαν και οι έννοιες ‘**ατομική έννοια**’ (**individual concept**) και ‘**γενική έννοια**’ (**general concept**):

- η πρώτη που περιέχει στο πλάτος της **ένα** μόνο αντικείμενο (η ‘**ενική έννοια**’ της κλασικής λογικής) ενώ
- η δεύτερη **περισσότερα από ένα** αντικείμενα.

4 Ο 'ορισμός', η λεκτική, γλωσσική ή άλλη παράσταση της 'έννοιας' που την περιγράφει

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
definition verbal description of a concept.	definition: Statement which describes a concept and permits its differentiation from other concepts within a System of concepts.	definition: representation of a concept by a descriptive statement which serves to differentiate it from related concepts	definition representation of a <i>concept</i> by an expression that describes it and differentiates it from related concepts
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
ορισμός μιας έννοιας λεκτική περιγραφή της έννοιας.		ορισμός παράσταση μιας έννοιας μέσω μιας περιγραφικής δήλωσης που εξυπηρετεί τη διαφοροποίησή της από συναφείς έννοιες	ορισμός παράσταση μιας έννοιας μέσω μιας έκφρασης που την περιγράφει και τη διαφοροποιεί από συναφείς έννοιες

5 Η ‘κατασήμανση’ ως παράσταση της ‘έννοιας’

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>designation</p> <p>(Δεν ορίζεται ούτε χρησιμοποιείται η έννοια στη Σύσταση)</p>	<p>designation :</p> <p>Any representation of a <i>concept</i>.</p>	<p>designation</p> <p>designator</p> <p>representation of a concept by a sign which denotes it</p> <p>NOTE In terminology work three types of designations are distinguished: symbols, appellations and terms.</p>	<p>designation</p> <p>designator</p> <p>representation of a concept by a sign which denotes it in a domain or subject</p> <p>Note 2 to entry: A designation can be a term including appellations, a proper name, or a symbol.</p>
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>κατασήμανση</p> <p>(Δεν ορίζεται ούτε χρησιμοποιείται η έννοια στο Πρότυπο)</p>		<p>κατασήμανση</p> <p>παράσταση μιας έννοιας με ένα σημείο (σημάδι) που την υποδηλώνει</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ Στην ορολογική εργασία διακρίνονται τρεις κατασημάνσεις: σύμβολα, ονόματα και όροι.</p>	<p>κατασήμανση</p> <p>παράσταση μιας έννοιας με ένα σημείο που την υποδηλώνει σε ένα <i>θεματικό πεδίο</i> ή <i>θέμα</i></p> <p>Σημείωση 2: Μια κατασήμανση μπορεί να είναι <i>όρος</i>, <i>συμπεριλαμβανομένων</i> και των <i>ονομασιών</i>, <i>κύριο όνομα</i> ή <i>σύμβολο</i>.</p>

6 Ο 'όρος' ως 'κατασήμανση' 'γενικής έννοιας' με γλωσσικά μέσα

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>term (for a concept)</p> <p>Any conventional symbol for a concept which consists of articulated sounds or of their written representation.</p> <p>technical term</p> <p>A term the use or sense of which is restricted to the specialists of a particular subject field.</p>	<p>term :</p> <p>Designation of a defined concept in a special language by a linguistic expression.</p>	<p>term</p> <p>verbal designation of a general concept in a specific subject field</p>	<p>term</p> <p><i>designation</i> that represents a <i>general concept</i> by linguistic means</p>
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>όρος</p> <p>Κάθε συμβατικό σύμβολο μιας έννοιας το οποίο αποτελείται από έναρθρους ήχους (φθόγγους)</p> <p>τεχνικός όρος</p> <p>είναι όρος, η χρήση ή η σημασία του οποίου περιορίζεται κυρίως σε ένα ιδιαίτερο πεδίο γνώσεως.</p>		<p>όρος</p> <p>λεκτική κατασήμανση μιας γενικής έννοιας σε είδιο θεματικό πεδίο</p>	<p>όρος</p> <p><i>κατασήμανση</i> που παριστάνει <i>γενική έννοια</i> με γλωσσικά μέσα</p>

Εξέλιξη του ορισμού του ‘απλού όρου’

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>simple term Δεν ορίζεται, αλλά συνάγεται από τον ορισμό του ‘complex term’: A term containing only one terminological morpheme. (Βλέπε Πίνακα 9)</p>	<p>simple term : a term that consists of a single word or linguistic expression</p>	<p>simple term term containing only one root NOTE Examples of simple terms are: <i>sound, light</i></p>	<p>simple term <i>term</i> that consists of a single word or lexical unit</p>
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>απλός όρος Δεν ορίζεται, αλλά συνάγεται από τον ορισμό του ‘σύνθετου όρου’: όρος που περιέχει μόνο ένα ορολογικό μόρφημα</p>		<p>απλός όρος όρος που περιλαμβάνει μόνο μία ρίζα ΣΗΜΕΙΩΣΗ Παραδείγματα απλών όρων: <i>ήχος, φως</i>.</p>	<p>απλός όρος <i>μονολεκτικός όρος</i> που περιλαμβάνει μόνο ένα λεξικό μόρφημα (δεσμευμένο ή ελεύθερο) ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ «ήχ-ος», «φω-ς», «φωτ-ίζω», «ι-ός», «ι-ικ-ός», «μπάσκετ», «μπασκετ-ικ-ός».</p>

Έννοια **‘απλός όρος’** (**‘simple term’**) δεν ορίστηκε στη Σύσταση του **1969**, αλλά, από τον ορισμό της έννοιας **‘complex term’** συνάγεται ο ορισμός **‘A term containing only one terminological morpheme’** (‘όρος που περιέχει μόνο ένα ορολογικό μόρφημα’).

Η πρώτη απόδοση της έννοιας **‘complex term’** στα ελληνικά, από την ΤΕ 21, ήταν **«σύνθετος όρος»** (ΕΛΟΤ, **1982**). Στην έκδοση του **1990** ο ISO όρισε τον **‘simple term’** (απλό όρο) ως **‘a term that consists of a single word or linguistic expression’**,

ενώ, το **2000**, ο ορισμός έγινε **‘simple term’**: **‘term containing only one root’** και ο ορισμός του **‘complex term’**: **‘term containing two or more roots’**.

Οι ορισμοί αυτοί υιοθετήθηκαν από την ΤΕ 21 στο ΕΛΟΤ **561-1:2006**, (**‘απλός όρος’**: ‘όρος που περιλαμβάνει μόνο μία ρίζα’ και **‘σύμπλοκος όρος’**: ‘όρος που περιλαμβάνει δύο ή περισσότερες ρίζες’)

όπου έγινε και αναθεώρηση του όρου **«σύνθετος όρος»** και έκτοτε η έννοια **‘complex term’** αποδίδεται με τον ελληνικό ισοδύναμο όρο **«σύμπλοκος όρος»**.

Εξέλιξη του ορισμού του ‘σύμπλοκου όρου’

ISO/R 1087:1969	ISO 1087:1990	ISO 1087-1:2000	ISO 1087:2019
<p>complex term, complex form, combination of morphemes, word combination</p> <p>A term containing several terminological morphemes. It is either a compound or derivative, or a phrase.</p> <p><i>Examples</i> slideway, shap/er, pre/cede, slide way)</p>	<p>complex term :</p> <p>Term consisting of two or more stems with or without other term elements.</p>	<p>complex term</p> <p>term containing two or more roots</p> <p>NOTE Examples of complex terms are: <i>bookmaker, know-how, fault recognition circuit.</i></p>	<p>complex term</p> <p><i>term</i> that consists of more than one word or lexical unit</p> <p>EXAMPLE “computer mouse”, “fault recognition circuit”.</p>
ΕΛΟΤ 561:1982	–	ΕΛΟΤ 561-1:2006	ΕΛΟΤ 561:2025
<p>σύνθετος όρος</p> <p>είναι όρος που περιέχει περισσότερα από ένα ορολογικά μορφήματα. Είναι σύνθετη λέξη, παράγωγη λέξη ή φράση</p> <p><i>Παραδείγματα</i> αστραπό/βροντο, μερό/νυχτο, περι/γραφή, περι/γραφικός</p>		<p>σύμπλοκος όρος</p> <p>όρος που περιλαμβάνει δύο ή περισσότερες ρίζες</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ Παραδείγματα σύμπλοκων όρων: <i>ηχοαπορρόφηση, ταχύτητα του ήχου, φωτοβολία, υπέρυθρο φως.</i></p>	<p>σύμπλοκος όρος</p> <p>μονολεκτικό σύνθετο ή πολυλεκτικός όρος</p> <p>ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ «ηχοαπορρόφηση», «φωτοβολία», «μπασκετόφιλος», «καλλιτέχνης», «ωοειδής», «ταχύτητα του ήχου», «υπέρυθρο φως», «μπάσκετ μπολ».</p>

Το **2019** ο ορισμός του ISO έγινε: **‘simple term’**: **‘term that consists of a single word or lexical unit’** με τον οποίο, όμως, δεν συμφώνησε απόλυτα η ΤΕ 21. Αλλά, στο ΕΛΟΤ **561:2025**:

‘απλός όρος’: **‘μονολεκτικός όρος που περιλαμβάνει μόνο ένα λεξικό μόρφημα (δεσμευμένο ή ελεύθερο)’** ενώ

‘σύμπλοκος όρος’: **‘μονολεκτικό σύνθετο ή πολυλεκτικός όρος’**.

μόρφημα: ελάχιστο συστατικό της λέξης που διαθέτει σημασία ή γραμματική λειτουργία

ελεύθερο μόρφημα: μόρφημα που εμφανίζεται στην πρόταση ως αυτόνομη λέξη

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ **μπάσκετ, τρικ, σκετς, και, σε, που**

Σημείωση 1 Τα ελεύθερα μορφήματα μπορούν να είναι και **λεξικά** (π.χ. **τρικ**) και **γραμματικά** (π.χ. **και**).

δεσμευμένο μόρφημα: μόρφημα που δεν μπορεί να εμφανίζεται ως αυτόνομη λέξη

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ **γραφ-, καλ-, παιζ-, -ωπ-ός, ξε-, -ός, -ω, -ουμε, -οσύν-η**

Το **2019** ο ISO όρισε και τον **‘compound term’** (σύνθετο όρο):

‘compound term’: ‘single-word term that can be split morphologically into separate components’.

Η ΤΕ 21 (ΕΛΟΤ, 2025) όρισε διαφορετικά τον **‘σύνθετο όρο’**:

‘σύνθετος όρος’: ‘μονολεκτικός όρος που περιλαμβάνει δύο ή περισσότερα λεξικά μορφήματα (δεσμευμένα ή ελεύθερα) ή μέρη λέξεων’

καλύπτοντας έτσι και τα **‘συμμείγματα’** (blends), τα οποία, στο **ISO 1087:2019**, δεν θεωρούνται καν ότι είναι όροι.

Το **1969** ορίζονταν και τα δύο **'immediate constituents/ components'** ('άμεσα συνθετικά') του σύμπλοκου όρου:

το **'determined constituent/component'** ('προσδιορισμένο συνθετικό') και

το **'determining constituent/component'** ('προσδιοριστικό συνθετικό'),

δύο έννοιες πολύ σημαντικές τόσο για την πρωτογενή όσο και για τη δευτερογενή ονοματοδοσία.

Στις επόμενες εκδόσεις οι έννοιες αυτές δεν περιλαμβάνονται.

7 Το ‘όνομα’ ως ‘κατασήμανση’ ‘ατομικής έννοιας’, που δεν είναι πάντοτε ‘κύριο όνομα’

Το **1990** ορίστηκε η έννοια:

‘name’: ‘designation of an object by a linguistic expression’

Αλλά, η ‘**designation**’ είναι παράσταση της ‘έννοιας’ και όχι του ‘αντικειμένου’.

Το **2000** αυτό διορθώθηκε με τον ορισμό:

‘appellation, name’: ‘verbal designation of an individual concept’
(‘όνομα, κατονομασία’: ‘λεκτική κατασήμανση μιας ατομικής έννοιας’,
ΕΛΟΤ, 2006).

Το **2019** ορίστηκαν οι έννοιες:

‘proper name’: ‘designation that represents an individual concept’
(‘κύριο όνομα’: ‘κατασήμανση που παριστάνει ατομική έννοια’, ΕΛΟΤ,
2025).

‘appellation’: ‘term that is applied to a group of objects whose relevant
properties are identical’ (‘ονομασία’: όρος που εφαρμόζεται σε μια
ομάδα αντικειμένων των οποίων οι σχετικές ιδιότητες ταυτίζονται,
ΕΛΟΤ, 2025).

Όμως, οι κατασημάνσεις των ατομικών εννοιών δεν είναι όλες κύρια ονόματα.

Αν μείνει ο ορισμός ως έχει δεν καλύπτονται π.χ. οι **έννοιες των αριθμών**, που είναι **‘ατομικές έννοιες’**, οπότε και

οι κατασημάνσεις των εννοιών συγκεκριμένων αριθμών π.χ.

‘ένα’,

‘δέκα’

‘τετραγωνική ρίζα του 2’

‘δεκαδικός λογάριθμος του 100’,

που είναι **‘ατομικές έννοιες’**,

θα πρέπει να θεωρηθούν **‘κύρια ονόματα’**.

Σύνοψη βασικών στοιχείων των πέντε θεμελιωδών εννοιών

Έννοια	Βασικά στοιχεία από την εξέλιξη της έννοιας
‘αντικείμενο’:	<p>Η έννοια ‘αντικείμενο’ δεν έχει αλλάξει. Ο ορισμός, όμως, χρειάζεται βελτίωση ώστε να επανέλθει η ένδειξη της ατομικότητας του ‘αντικειμένου’.</p> <p>Τα ‘αντικείμενα’ έχουν ιδιότητες, που είναι ‘ενδογενείς’ ή ‘εξωγενείς’ και καλό είναι να περιληφθούν οι ορισμοί τους.</p>
‘χαρακτηριστικό’:	<p>Η έννοια ‘χαρακτηριστικό’ διαχωρίστηκε από την ‘ιδιότητα’ του ‘αντικειμένου’ ως ‘νοητική αφαίρεση’ της ‘ιδιότητας’ του ‘αντικειμένου’.</p> <p>Καθιερώθηκαν οι έννοιες ‘τύπος χαρακτηριστικού’, ‘ουσιώδες/επουσιώδες χαρακτηριστικό’ και ‘διακριτικό χαρακτηριστικό’.</p>

Έννοια	Βασικά στοιχεία από την εξέλιξη της έννοιας
<p>‘έννοια’:</p>	<p>Η έννοια ‘έννοια’ από απλή ‘μονάδα σκέψης’ καθιερώθηκε ως ‘μονάδα γνώσης’ που δημιουργείται από έναν μοναδικό συνδυασμό ‘χαρακτηριστικών’.</p> <p>Οι ‘έννοιες’ αντιστοιχούν στα ‘αντικείμενα’ τα αντιπροσωπεύουν στον νου του ανθρώπου.</p> <p>Οι ‘έννοιες’ έχουν ‘βάθος’ και ‘πλάτος’.</p> <p>‘βάθος’: ‘το σύνολο <u>όλων</u> των χαρακτηριστικών που αποτελούν μια έννοια’</p> <p>‘πλάτος’: ‘το σύνολο <u>όλων</u> των αντικειμένων που αντιστοιχούν σε μια έννοια’.</p> <p>ατομική έννοια → ένα αντικείμενο στο πλάτος γενική έννοια → περισσότερα από ένα αντικείμενα στο πλάτος.</p>

Έννοια	Βασικά στοιχεία από την εξέλιξη της έννοιας
‘ορισμός’:	<p data-bbox="446 282 1477 344">Η έννοια ‘ορισμός’ δεν έχει αλλάξει·</p> <p data-bbox="446 391 1779 679">ο ορισμός του ‘ορισμού’ έχει βελτιωθεί: ‘παράσταση μιας έννοιας μέσω μιας έκφρασης που την περιγράφει και τη διαφοροποιεί από συναφείς έννοιες’.</p> <p data-bbox="446 725 1586 786">Ο ‘εντατικός ορισμός’ δεν έχει αλλάξει.</p> <p data-bbox="446 832 1721 1048">Ο ‘εκτατικός ορισμός’, όμως, που αρχικά αναφερόταν σε «καθορισμό του πλάτους της έννοιας», καθιερώθηκε ως</p> <p data-bbox="446 1093 1827 1305">‘ορισμός που απαριθμεί όλες τις υποτασσόμενες έννοιες μιας υπερτασσόμενης έννοιας οι οποίες αντιστοιχούν σε ένα κριτήριο υποδιαίρεσης’.</p>

Έννοια	Βασικά στοιχεία από την εξέλιξη της έννοιας
<p>‘κατασήμανση’:</p>	<p>Η έννοια ‘κατασήμανση’ εισήχθη το 1990 με προβληματικό ορισμό που βελτιώθηκε το 2000 και συμπληρώθηκε το 2019 ως ‘παράσταση μιας έννοιας με ένα σημείο που την υποδηλώνει σε ένα θεματικό πεδίο ή θέμα’.</p> <p>Είδη ‘κατασήμανσης’: ο ‘όρος’, η ‘ονομασία’, το ‘κύριο όνομα’ και το ‘σύμβολο’. Ένα ζήτημα υπάρχει με το ‘κύριο όνομα’ που δεν καλύπτει όλες τις ατομικές έννοιες.</p> <p>Η εξέλιξη των εννοιών ‘απλός όρος’, ‘σύμπλοκος όρος’ και ‘σύνθετος όρος’ έχει συντελέσει σε διαφοροποίησή τους στην ελληνική γλώσσα έναντι της αγγλικής.</p> <p>Δυο σημαντικές έννοιες που ορίζονταν αρχικά και δεν περιλαμβάνονται στις νεότερες εκδόσεις είναι τα δύο ‘άμεσα συνθετικά’ των σύνπλοκων όρων: ‘προσδιορισμένο/προσδιοριζόμενο συνθετικό’ και ‘προσδιοριστικό συνθετικό’.</p>

Σε μια παράγραφο, μπορούμε να πούμε ότι:

το Διεθνές Πρότυπο **ISO 1087:2019**, παρουσιάζει σημαντικές βελτιώσεις έναντι της Διεθνούς Σύστασης **ISO R 1087:1969** σε ό,τι αφορά τους ορισμούς των θεμελιωδών εννοιών της ορολογικής εργασίας, γεγονός που αποτελεί ένδειξη «ωριμότητας» του θεματικού πεδίου (Ορολογία).

Τα ζητήματα που επισημάνθηκαν μπορούν να τεθούν, μέσω της TE 21, στην TC 37 και να ξανασυζητηθούν.

Στον ελληνόφωνο χώρο το Ελληνικό Πρότυπο **ΕΛΟΤ 561-1:2006** έχει πλέον αντικατασταθεί από το **ΕΛΟΤ 561:2025**, σημαντικότερο έργο της TE 21.

Ευχαριστώ θερμά για την υπομονή σας!...

K.B.